

Monikielinen lukutaito

– perheiden toiveet ja tarpeet

Selvitys toteutettiin yhteistyössä päiväkotien, kirjastojen ja maahanmuuttaneiden perheiden ja järjestöjen kanssa, sekä alan tutkijoiden kanssa.

Halusimme kartoittaa monikielisten perheiden tarpeita ja toiveita lastensa lukutaidon kehittämisessä.

Monikielinen toimintaympäristö = ympäristö, jossa käytetään paikalliskielen, kuten suomen tai ruotsin lisäksi muuta tai muita kieliä.

Monikieliset perheet = maahanmuuttaneet henkilöt, jotka puhuvat kotikielinsä jotain muuta kuin suomea tai ruotsia.

Monikielinen lukutaito = lapsen kehittyvä lukutaito sellaisilla kielillä, jotka ovat hänen arjessaan keskeisiä.

Monikielinen lukutaito

– varhaiskasvatukset toiveet ja tarpeet

	1. Päiväkodissa tällä hetkellä käytössä olevat materiaalit (% vastaajista)	2. Materiaalit, joita toivotaan lisää päiväkotien käyttöön (% vastaajista)
Oppimateriaalia ja vinkkejä henkilökunnalle	44 %	56 %
Tietoa lukemisesta ja hyviä ohjeita maahanmuuttaneille vanhemmille	18 %	51 %
Innostavia keinoja (pelit, leikit digitaaliset materiaalit) monikielisen lukemisen tueksi	51 %	46 %
Kirjoja lasten omilla äidinkielillä	8 %	39 %
Suomalaisia lastenkirjoja eri kielillä	8 %	39 %
Digitaalisia lastenkirjoja (esim. Lukulumo)	43 %	29 %
Lastenkirjoja suomeksi	86 %	12 %
Jotain muuta, mitä?	8 %	3 %
Ei mitään näistä käytössä	2 %	-
Meillä on mielestäni kaikki tarvittava materiaali käytössä	-	3 %

Päiväkotien yhteistyö kirjastojen kanssa:

kirjojen lainaaminen **84%**

valmiiksi koottujen kirjapakettien lainaaminen **38%**

vierailut lasten kanssa **55%**

käymme kirjaston tapahtumissa **29%**

Varhaiskasvatukseen toiveet kirjastolle

Suunnitelmallisempi ja säännöllisempi yhteistyö.

Kirjastoilta tiedotusta erikielisten kirjojen lainausmahdollisuuksista, ja luettelo kielistä, joilla kirjoja saa tilattua.

Tietoa kirjaston palveluista monikielisten perheiden vanhemmille, vanhemmat tietoisemmiksi kirjaston merkityksestä ja käyttämään kirjaston palveluja.

Satu- ja lukuhetket eri kielillä.

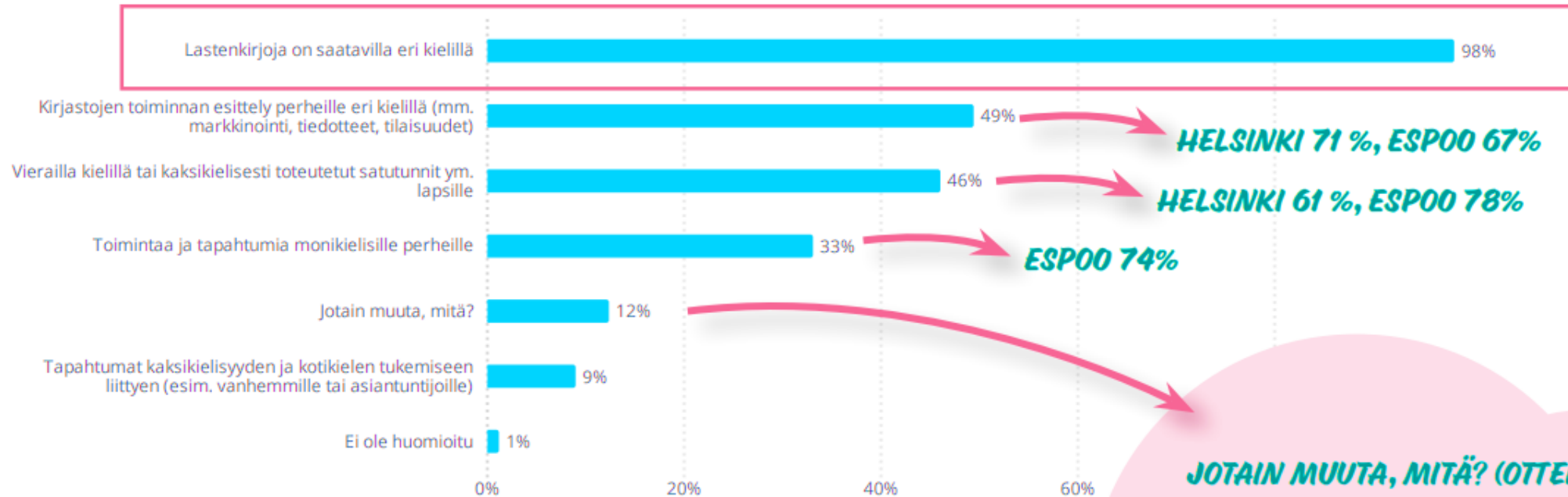
Erikielisten kirjojen esittely ja vinkkaukset.

Kirjalistat varhaiskasvatukseen esimerkiksi aihe- ja kielipiireittäin sekä materiaalipankki.

Lastenkirjoja, digitaalisia kirjoja ja äänikirjoja eri kielillä sekä kirjoja selkosuomeksi.

Kirjastojen palvelut monikielisille perheille

JOTAIN MUUTA, MITÄ? (OTTEITA)

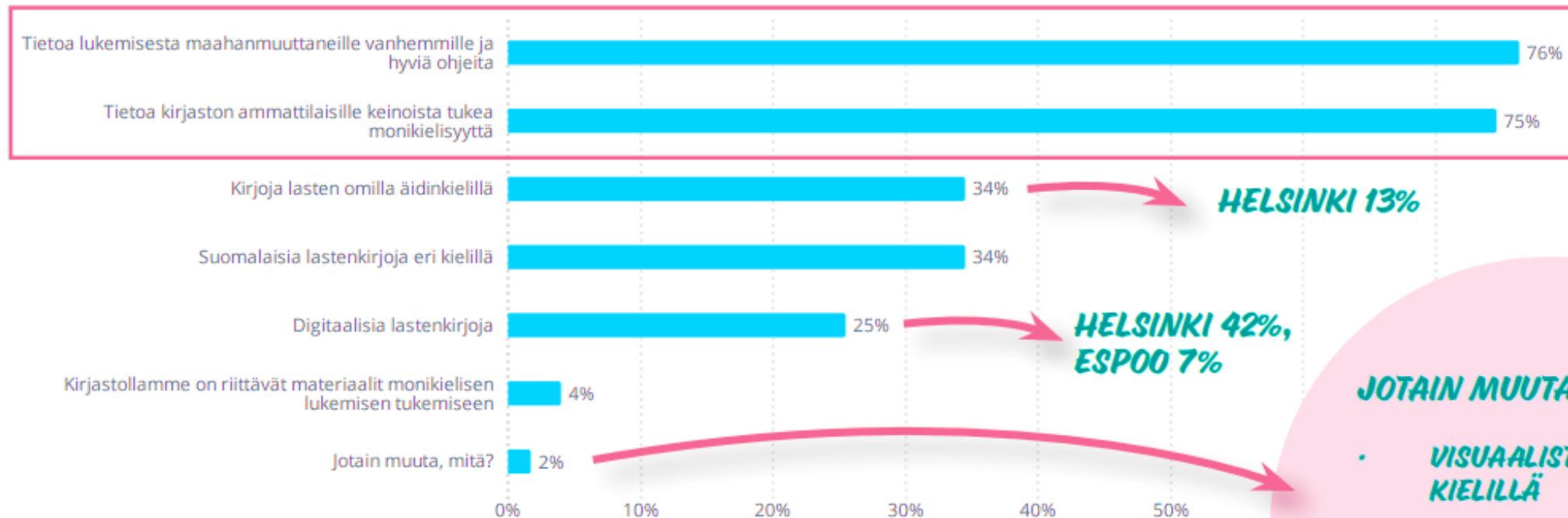
- LAPSILLE TAPAHTUMIA JOIHIN KAIKEN KIELISET TERVETULLEITA
- MONIKIELISEN KIRJASTON SIIRTOKOELMA, JOTA VAIHDETAAN JA MUOKATAAN ASIAKKAN TOIVEEN MUKAAN.
- ILTASATUKAMPANJA, KIELIKAHVILA, MONIKIELISIÄ LASTENKONSERTEJEJA

Kyselyyn vastasi **175 kirjastoammattilaista** satunnaisesti eri puolilta Suomea.

Kirjastojen toiveet

Minkälaisia monikielistä lukemista tukevia materiaaleja toivoisit lisää kirjastoonne?

Voit valita useita.

JOTAIN MUUTA, MITÄ?

- VISUAALISTA MATERIAALIA ERI KIELILLÄ
- LISÄÄ MONIKIELISIÄ TYÖNTEKIJÖITÄ!
- KIRJASTON PALVELUIDEN ESITE 18 ERI KIELELLÄ.

Kuvio 6. Kirjastoammattilaisten toiveet monikielistä lukemista tukeville materiaaleille.

Kirjastojen haasteet

98% kertoo monikielisten lasten kotikielen tukemisen olevan huomioitu kirjastossa siten, että lastenkirjoja on saatavilla eri kielillä. Vain **1%** arvioi ettei asiaa ole huomioitu mitenkään.

50% vastaajista arvioi ajan ja henkilökunnan riittävyyden vaikuttavan kirjastossaan monikielisten lasten lukemisen ja kielellisen vuorovaikutuksen tukemiseen.

48% arvioi henkilökunnan kielitaidon vaikuttavan asiaan.

90% vastaajista kertoo heidän kirjastossaan olevan kirjoja lasten omilla äidinkielistä.

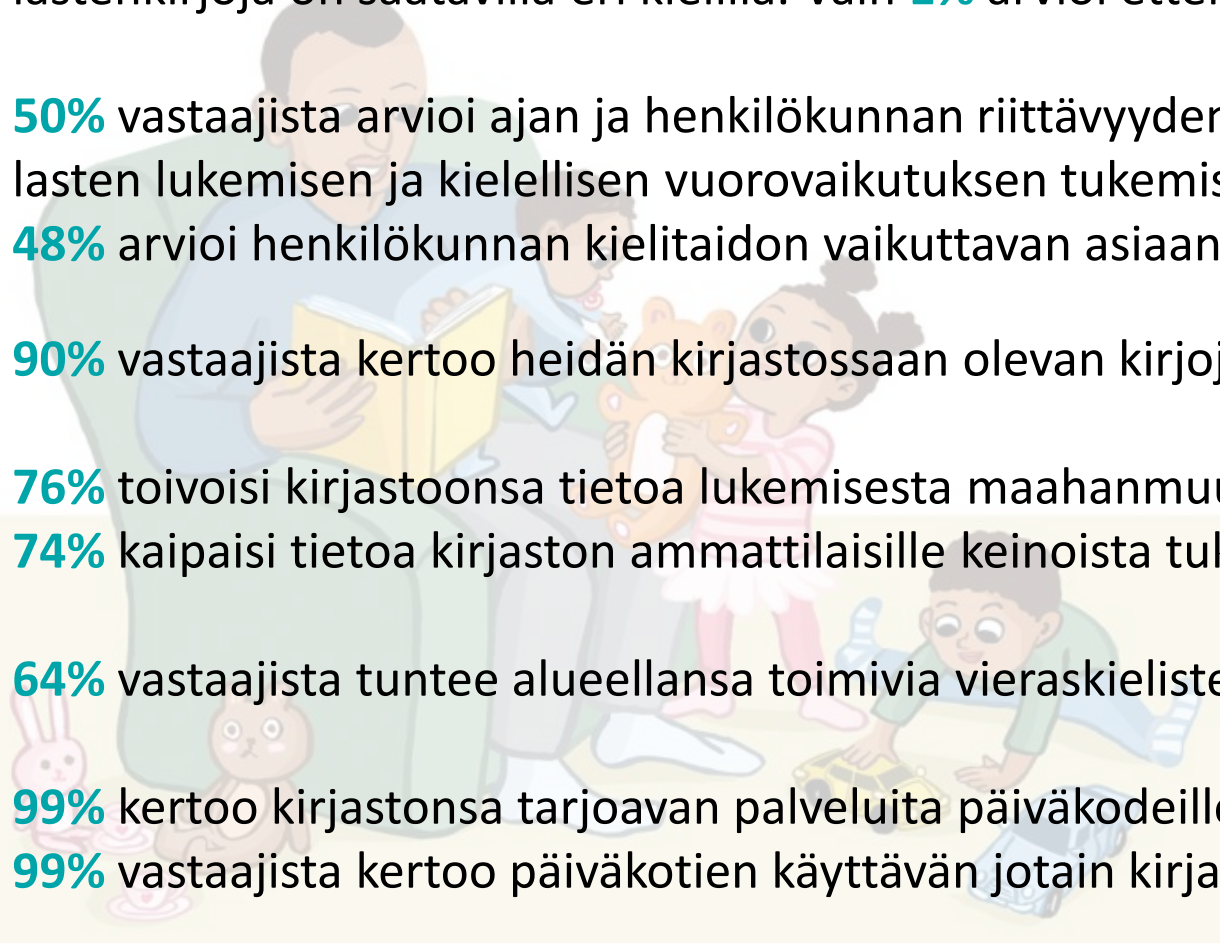
76% toivoisi kirjastoonsa tietoa lukemisesta maahanmuuttaneille vanhemmille ja hyviä ohjeita.

74% kaipasi tietoa kirjaston ammattilaisille keinoista tukea monikielisyyttä.

64% vastaajista tuntee alueellansa toimivia vieraskielisten järjestöjä tai yhteisöä.

99% kertoo kirjastonsa tarjoavan palveluita päiväkodeille.

99% vastaajista kertoo päiväkotien käyttävän jotain kirjastopalveluita.

Perheiden haastattelut

Vanhempien fokusryhmähaastatteluilla haluttiin selvittää:

Perheiden lukutapoja ja –tottumuksia.

Kokemuksia lasten kielellisen kehityksen ja monikielisyyden sekä lukutaidon kehittymisen tukemisesta.

Kirjastojen käytöstä.

Varhaiskasvatuksen kanssa tehtävän yhteistyön ja työnjaon kokemuksista.

Vanhempien tarpeista lasten kotikielen kehityksen mahdollistamiseksi.

Osallistujan omalla äidinkielellä (arabia, somali tai venäjä) pidettyihin haastatteluihin osallistui yhteensä 28 henkilöä Etelä-Suomesta.

Perheiden käytännöt

Kaikki haastatteluihin osallistuneet vanhemmat pitävät kotikielen osaamista ja tukemista tärkeänä sekä merkityksellisenä suomen kielen oppimisen kannalta.

Arabian- ja venäjänkieliset vanhemmat kertovat tukevansa lasten kotikielen kehittymistä katsomalla TV:tä tai lastenohjelmia kotikielellä, pitämällä yhteyttä sukulaisiin puhelimitse, yksityisopetuksella, sekä kotikielisillä harrastuksilla.

Kaikkien haastateltujen kieliryhmien mukaan yhteiskunta suhtautuu myönteisesti kotikielen tukemiseen ja käyttöön. Päiväkodeissa lasten moni- tai kaksikielisyttä tuetaan ja aihe kiinnostaa.

Venäjänkieliset vanhemmat toivovat opetusmenetelmiä ja arviointitapoja vanhempien käyttöön, jotta he voisivat paremmin tukea kotikielen lukutaitoa. Lapset osallistuvat venäjän kielen ja kirjallisuuden opiskelupiireihin ja venäjänkielisiin harrastuksiin. Venäjän kielellä lukemisen jääminen taka-alalle lasten arjessa huolestuttaa heitä.

Somalinkieliset vanhemmat kertovat, että varhaiskasvatuksessa vanhemmille kerrotaan kotikielen kehityksen merkityksestä. Jotkut vanhemmista kokevatkin, etteivät he ole aikaisemmin tukeneet tarpeeksi lastensa kotikielen kehittymistä, ja arvioivat, että heidän lastensa kielen kehityksessä on ilmennyt haasteita siitä syystä.

Arabian kielen oppimiseen toivotaan järjestelmällisempää tukea joko päiväkodista tai järjestöiltä. Eri murteet ja standardiarabia saattavat aiheuttaa lapsissa hämmennystä, mikä mietityttää vanhempia.

Perheiden yhteistyö varhaiskasvatuksen kanssa

Varhaiskasvatuksen myönteisinä kokemuksina ovat keskustelut kotikielestä ja sen merkityksestä, kirjallisuudesta ja lastenohjelmista sekä tiedon jakamisen, asioimistulkkauksen saatavuuden, tiedotteiden kääntämisen ja hyvien opetusmenetelmien käytön.

Vanhempien tyytyväisyys päiväkotien työhön jakautuu alueellisesti. Resurssien tarve korostuu, kun ryhmissä on paljon monikielisiä lapsia.

Vanhemmat haluavat tehdä enemmän yhteistyötä päiväkotien kanssa:

arabiankieliset vanhemmat tarjoutuvat esittelemään kulttuuriaan tai tuottamaan loruäänitteitä päiväkodille.

Somalinkieliset toivovat varhaiskasvatukseen useita kieliä osaavaa henkilökuntaa.

Venäjänkieliset vanhemmat ovat tyytyväisiä päiväkodin varhaiskasvatukseen, mutta heillä on myös huolta lastensa suomen kielen kehityksestä.

Vanhempien mukaan varhaiskasvatuksessa ongelmiksi mainitaan kiire, suuret ryhmäkoot, vaihtuvat aikuiset ja monien lasten huono suomen kielen osaaminen.

Lisäksi perheet haluavat tietää konkreettisesti, mikä vanhempien rooli on varhaiskasvatuksen kanssa tehtävässä yhteistyössä ja lastensa moni- tai kaksikielisyyden kehityksen tukemisessa. Vanhemmat toivovat päiväkotien kanssa luottamuksellisempia suhteita: vaikeistakin aiheista tulisi voida keskustella päiväkodin henkilökunnan kanssa.

Perheiden yhteistyö kirjaston kanssa

Perheet käyttävät kirjastojen palveluita vaihtelevasti sekä paikkakuntakohtaisesti että kieli- ja kulttuuriryhmittäin.

Suurin osa **arabiankielisistä** ja **somalinkielisistä** vanhemmista ei käytä kirjaston palveluita lainkaan, mutta osa heidän lapsistaan käyttää.

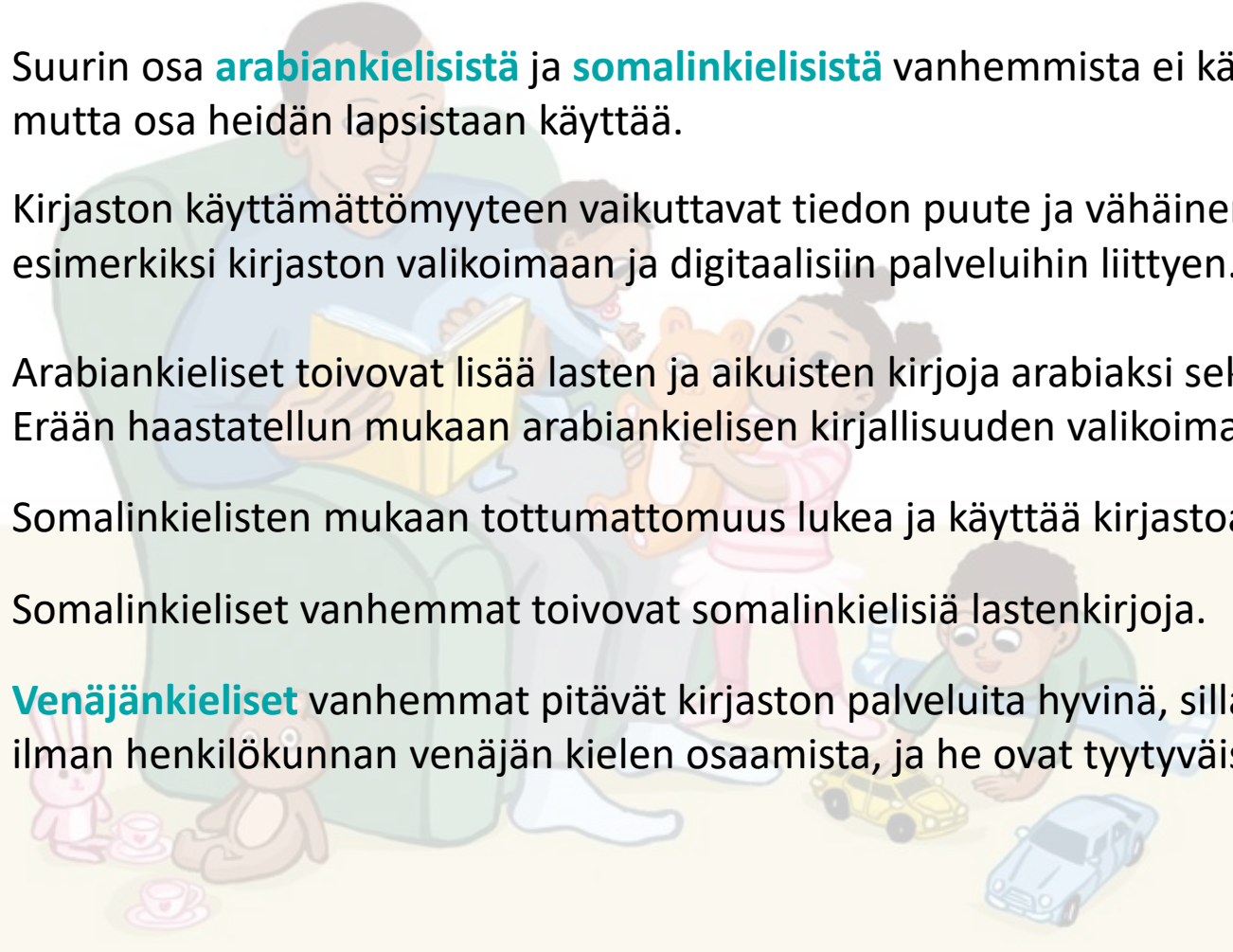
Kirjaston käyttämättömyyteen vaikuttavat tiedon puute ja vähäinen suomen kielen taito. He kaipaavat neuvoja esimerkiksi kirjaston valikoimaan ja digitaalisiin palveluihin liittyen.

Arabiankieliset toivovat lisää lasten ja aikuisten kirjoja arabiaksi sekä kirjastoon liittyvää tiedottamista ja markkinointia. Erään haastattelun mukaan arabiankielisen kirjallisuuden valikoima on vanhentunutta.

Somalinkielisten mukaan tottumattomuus lukea ja käyttää kirjastoa estävät kirjaston palveluiden käytön.

Somalinkieliset vanhemmat toivovat somalinkielisiä lastenkirjoja.

Venäjänkieliset vanhemmat pitävät kirjaston palveluita hyvinä, sillä vuorovaikutus toimii heidän mukaansa myös ilman henkilökunnan venäjän kielen osaamista, ja he ovat tyytyväisiä venäjänkielisen kirjallisuuden valikoimaan

Perheiden toiveet kirjastolle

Perheiden tavoittamisen näkökulmasta kaikissa haastatteluissa korostuu toive siitä, että kirjaston palveluista tiedotettaisiin varhaiskasvatuksen kautta.

Lisäksi somalinkielisiä voi heidän mukaansa tavoittaa moskeijoiden ja uskonnollisten yhteisöjen kautta.

Arabiankieliset haastateltavat toivovat tiedotusta kirjastoista suoraan, kuten esitteitä koteihin, kirjaston henkilökunnan järjestöihin jalkautumista ja arabiankielisiä infotilaisuuksia. Vanhemmat toivovat myös, että arabiaa puhuva henkilö voisi kertoa kirjaston palveluista ja että kirjastoissa järjestettäisiin enemmän tilaisuuksia, joihin erilaiset perheet voisivat osallistua.

Lisäksi toivotaan monikielisille suunnattuja tilaisuuksia, kuten kulttuuritapahtumia, kielikahviloita ja selkokielisiiä kursseja sekä satutuokioita.

Seuraavaksi

Lukukeskus jatkaa työtä aiheen parissa, ja tuottaa keväällä 2023 materiaaleja ja työkaluja monikielisten perheiden lukutaidon tukemiseksi varhaiskasvatuksessa ja kirjastoissa.

Koko selvitys <https://lukukeskus.fi/monikielinen-lukutaito-selvitys/>

Emmi Jäkkö, toiminnanjohtaja, emmi.jakko@lukukeskus.fi, @emmijakko

 Lukukeskus Lukukeskus
www.lukukeskus.fi

